

Russ

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

Наш језик

НАШ ЈЕЗИК

LIBRARY
APR 9 1952
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

nov. ser.

НОВА СЕРИЈА
Књ. III — Св. 1-2

БЕОГРАД 1951

СА Д Р Ж А Ј:

	Стр-
1. А. Белић: Његош и национална култура наша	1
2. М. Стевановић: Деминутивни с наставком <i>-ић</i> (и <i>-чић</i>)	6
3. Св. Марковић: О именицама на-исш(а) и сл.	12
4. Св. Предић: О роду страних именица	28
5. Д-р. Х. Клајн: Важност реченичног акцента у пословицама	34
6. М. Влајинац: „Једна смрт не да другој“	37
7. Н. Сенић и А. Зубац: „У интересу што боље књиге“	39
8. П. Речи изведене од основе „магнет“	46
9. Б. Јањић: Диваљ-дивљи	48
10. Гисма уредништву	50
11. Језичке поуке	66

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

др Александар Белић, Глиша Елезовић, др Радомир Алексић,
др Михаило Стевановић, др Радосав Бошковић,
Бранислав Милановић и Игрутин Стевовић .

Научна Ривита

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ОРБИЈЕ,
БЕОГРАД 1951.

„ЈЕДНА СМРТ НЕ ДА ДРУГОЈ”

У књизи II (нове керије) *Нашег језика* (стр. 125/6) С. Матић је дао занимљиво објашњење пословице *Која смрт храни, другој не да*, како ју је Вук уопштио, док је она раније (1780 год.) по Ј. Шушкатировићу била ограничена само на извесно лице: „Која га смрт храни, другој га не да”. Али без обзира на ту разлику и да ли је и уколико је та Мушкатировићева верзија, по нахођењу С. Матића, „нешто јаснија”, цело даље пишчево излагање мени није изгледало довољно убедљиво. Нарочито сам, посумњао у значење које је притом дато-глаголу *хранити*, схваћеном једино у садашњем обичном смислу пружања намирница (јестива) и других средстава потребних за живот. Мени се, напротив, чинило да се у тој пословици под *хранити* стварно мислило на значење у смислу *чувања*. Само од *хранити* у том значењу могао је постати глагол *сахранити*, а од њега именица *сахрана* (у значењу — погреб), Потврде за то нашао сам после и у Рјечнику Југослов. академије (III део у обради П. Будманија), где је иста пословица по Вуковој верзији узета баш као пример за такво „старије значење”. Кад би се пак пошло од овога значења, тешко би се могло прихватити излагање С. Матића о пореклу те пословице, у крајњој линији, од јеванђелске изреке: „Ко мачем сече, од мача ће погинути”. А онда и смисао њен не би имао онако скучене примене кад је у питању суштина општег проблема људске смрти.

Међутим, те моје опаске ме не би навеле на овај напис да ми се пре кратког времена није пружила прилика да чујем сличну пословицу, којом је тај проблем јасно и неоспорно изражен као општа и неизбежна природна појава.

У разговору, наиме, са једним Србином из Лике (без књижевне културе) поводом извесног његовог тежег обољења, за

које му је речено да се може излечити једино хируршком интервенцијом, он надовеза: „Најзад, даћу и да ме секу, па што буде, — *једна смрт не да другој!*”

Одмах ми је било јасно, а тако је у даљем јадаћу и он замишљао, да је хтео рећи: једном мора умрети, па ако му је судбина доделила да умре од ножа при операцији, он ту смрт не може избећи, јер досуђена му смрт искључује („не да”) да умре којом другом смрћу.

Према томе, изреком „Једна смрт не да другој” изражено је у zgodном и правом, савршеном пословичком, облику опште покуство, које се у народу осећа и показује још на многе друге начине. Нарочито се то каже, опет у облику пословица: „Нема смрти без суђења дана”, — „Један пут је умрети” (све у Вуковој збирци. Отуд и изјава једног од двојице Црногораца књазу Данилу кад је он покушао да их смири и одврати од смртоносног мегдана: „По једном се рађа, а по једном умире” (В. Врчевић, Огранци за историју Ц. Горе, 38). А. такве и њима сличне изреке могу се и данас чути у свима нашим крајевима, особито у случајевима онога личног или међусобног тешења и куралења.

Зар не би било најприродније да се у том општем значењу схвати и пословица „Која смрт храни, другој не да”? Подробном анализом њеном то би се, мислим, могло и убедљивије извести. Али, после предњих напомена и података било би за ову прилику излишно упуштати се у такво разлагање.

М. Влађинац